

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทในระบบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา ๒๕๑๘ ว่านักเรียนหญิงกับนักเรียนชายมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทในระบบอบประชาธิปไตยของนักเรียนต่างกันหรือไม่และนักเรียนในโรงเรียนราษฎร์กับนักเรียนในโรงเรียนรัฐบาลมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทนักเรียนในระบบอบประชาธิปไตยแตกต่างกันหรือไม่ ทั้งโดยส่วนรวมและจำแนกเป็นรายข้อ และในด้านการปฏิบัติจริงของนักเรียนในระบบอบประชาธิปไตยระหว่างเพศหญิงกับเพศชายได้แสดงออกบ่อยครั้งต่างกันหรือไม่ และนักเรียนในโรงเรียนรัฐบาลกับนักเรียนในโรงเรียนราษฎร์ปฏิบัติต่างกันหรือไม่เพียงใดโดยส่วนรวมและจำแนกเป็นรายข้อ

ตัวอย่างประชากร

การวิจัยครั้งนี้ได้สุ่มตัวอย่างประชากรอย่างง่ายจากนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ของโรงเรียนรัฐบาลกับโรงเรียนราษฎร์ ในกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา ๒๕๑๘ นักเรียนชาย ๒๐๐ คน นักเรียนหญิง ๒๐๐ คน รวม ๔๐๐ คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเพื่อวัดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทในระบบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นแบบเลือกตอบมีค่า reliability .๗๑ และแบบสอบถามการปฏิบัติจริงในระบบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นซึ่งเป็นแบบประเมินค่า

วิธีดำเนินการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามและแบบสอบถามการปฏิบัติจริงให้นักเรียนทำ ๕๐ นาที แล้วนำมาตรวจให้คะแนน แล้วหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าซี (z-test) ของคะแนนระหว่างนักเรียนหญิงกับนักเรียนชายและนักเรียนในโรงเรียนรัฐบาลกับนักเรียนในโรงเรียนราษฎร์ และหาร้อยละของผู้ที่ตอบถูกในแต่ละข้อของคำถามการตอบถูกผิดเกี่ยวกับเพศของนักเรียนและประเภทของโรงเรียนหรือไม่ จึงทดสอบค่าไคสแควร์โดยใช้วิธี ๒ x ๒ ตารางการถ่วง

ส่วนแบบสอบถามการปฏิบัติจริงในระบบประชาธิปไตยนำมาวิเคราะห์โดยหาค่าคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อแปลความการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เป็นรายชื่อ แล้วทดสอบค่าซี (z-test) ในการปฏิบัติจริงเพื่อดูความแตกต่างระหว่างนักเรียนหญิงกับนักเรียนชายและนักเรียนในโรงเรียนราษฎร์กับนักเรียนในโรงเรียนรัฐบาล

สรุปผลการวิจัย

ก. แบบสอบถาม

๑. คะแนนเฉลี่ยความรู้และความเข้าใจของนักเรียนหญิงเท่ากับ ๒๓.๑ ของนักเรียนชายเท่ากับ ๒๒.๘ และเมื่อแยกเป็นประเภทของโรงเรียน นักเรียนในโรงเรียนรัฐบาลได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ๒๓.๘ ส่วนนักเรียนในโรงเรียนราษฎร์ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ ๒๒.๑ แสดงว่า โดยเฉลี่ยความรู้และความเข้าใจของนักเรียนหญิงสูงกว่านักเรียนชาย และโดยเฉลี่ยความรู้และความเข้าใจของนักเรียนในโรงเรียนรัฐบาลสูงกว่านักเรียนในโรงเรียนราษฎร์

๒. การทดสอบค่าซี (z-test) ผลปรากฏว่า

๒.๑ ความรู้และความเข้าใจของนักเรียนในระหว่างเพศหญิงกับเพศชายไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕

๒.๒ ความรู้และความเข้าใจของนักเรียนในโรงเรียนราษฎร์กับนักเรียนในโรงเรียนรัฐบาลไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕

๓. จากการทดสอบค่าไคสแควร์ ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของนักเรียนหญิงกับนักเรียนชาย ค่าไคสแควร์มีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ ปรากฏว่ามี ๔ เรื่อง ที่การตอบถูกหรือผิดขึ้นอยู่กับเพศของผู้ตอบ ได้แก่เรื่อง

- ๓.๑ ความหมายของประชาธิปไตย
- ๓.๒ การเลือกตั้งที่สุจริต
- ๓.๓ หน้าที่ของนักเรียนในระบบประชาธิปไตย
- ๓.๔ การคนควาทำรายงานเป็นกลุ่ม

๔. จากการทดสอบค่าไคสแควร์ ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของนักเรียนในโรงเรียนรัฐบาลกับนักเรียนในโรงเรียนราษฎร์ ค่าไคสแควร์มีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ ปรากฏว่ามี ๑๓ เรื่อง ซึ่งการตอบถูกหรือผิดขึ้นอยู่กับประเภทของโรงเรียน ได้แก่เรื่อง

- ๔.๑ หลักการแก้ปัญหาในวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย
- ๔.๒ ความหมายของการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ผู้ปกครองต้องได้รับความยินยอมจากผู้ใต้ปกครอง
- ๔.๓ การเคารพตอกกฎหมาย
- ๔.๔ การเลือกตั้งที่สุจริต
- ๔.๕ การปฏิบัติตนของสมาชิกในการทำงานเป็นหมู่คณะแบบประชาธิปไตย
- ๔.๖ ลักษณะของการทำงานเป็นหมู่คณะแบบประชาธิปไตย
- ๔.๗ หน้าที่ของนักเรียนในระบบประชาธิปไตย
- ๔.๘ การเรียนที่เป็นประชาธิปไตยมากที่สุด
- ๔.๙ การตัดสินใจของนักเรียนเมื่อไม่พอใจครูผู้สอน
- ๔.๑๐ การตัดสินใจปัญหาของนักเรียนเมื่อมีข้อขัดแย้งในการทำงานเป็นกลุ่ม

ตามระบอบประชาธิปไตย

- ๔.๑๑ หลักในการทำงานเป็นหมู่คณะแบบประชาธิปไตย
- ๔.๑๒ การเลือกหัวหน้าชั้นตามระบอบประชาธิปไตย
- ๔.๑๓ เกณฑ์ในการเลือกหัวหน้าชั้นในระบบประชาธิปไตย

ข. แบบสอบถามการปฏิบัติจริง

๑. สำหรับการปฏิบัติจริงในระบบประชาธิปไตยระหว่างนักเรียนหญิง
กับนักเรียนชาย ปฏิบัติเหมือนกันทุกเรื่องในคาน

- ๑.๑ กิจกรรมเกี่ยวกับคานการฟัง
- ๑.๒ กิจกรรมเกี่ยวกับคานการอ่านคนควา
- ๑.๓ กิจกรรมเกี่ยวกับคานการเขียน การจัดนิทรรศการ

๒. ส่วนการปฏิบัติจริงระหว่างนักเรียนในโรงเรียนรัฐบาลกับนักเรียน
ในโรงเรียนราษฎร์ ในระบบประชาธิปไตย ปฏิบัติจริงเหมือนกันทุกข้อในเรื่อง

- ๒.๑ กิจกรรมเกี่ยวกับคานการฟัง
- ๒.๒ กิจกรรมเกี่ยวกับคานการอ่านคนควา

๓. จากการทดสอบค่าซี (z-test) คานการปฏิบัติจริงระหว่างเพศ
และประเภทของโรงเรียนปรากฏว่า การปฏิบัติจริงในระบบประชาธิปไตยของนักเรียน
ระหว่างเพศหญิงกับเพศชายไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ และการปฏิบัติจริง
ในระบบประชาธิปไตยระหว่างนักเรียนในโรงเรียนรัฐบาลกับนักเรียนในโรงเรียนราษฎร์
ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕

อภิปรายผลการวิจัย

๑. ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงทั้งที่ศึกษาอยู่ใน
โรงเรียนรัฐบาลและในโรงเรียนราษฎร์ มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทในระบบ
ประชาธิปไตยเหมือนกันโดยส่วนรวม ซึ่งตรงกับ การวิจัยของ สติติ จิตตะนาถิ^๑
เรื่องความรู้และความเข้าใจในระบบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ใน

^๑ สติติ จิตตะนาถิ, เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งปรากฏว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความรู้ความเข้าใจใน
ระบอบประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน และการวิจัยของ สมจิตร วัฒนคุลัง^๒ เรื่องความ
รู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ และปรากฏ
ว่า นักเรียนหญิงในโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการ
เป็นพลเมืองดี ดีกว่านักเรียนชาย

๒. ผลการวิจัยในเรื่องการปฏิบัติจริงของนักเรียนในระบบประชาธิปไตย
ปรากฏว่านักเรียนทั้งหญิงและชายทั้งในโรงเรียนรัฐบาลและในโรงเรียนราษฎร์มีการปฏิบัติ
ในระบบประชาธิปไตยเหมือนกันในด้านการฟัง ซึ่งนักเรียนทั้งชายและหญิงในโรงเรียน
รัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ทำกิจกรรมด้านการฟัง เช่น ฟังการอภิปราย, ปาฐกถา, โต้ว่าที่
ฟังวิทยากร, ฟังการหาเสียงเลือกตั้งเป็นบางครั้ง แต่ฟัง วิทยุเกี่ยวกับเหตุการณ์ปัจจุบันใน
ระดับปานกลาง ซึ่งตรงกับกรวิจัยของ วรณวิมล ทนิมพานิช^๓ เรื่องมโนทัศน์การมีส่วน
ร่วมทางการเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่ปรากฏว่านักเรียนส่วนใหญ่ชอบติดตาม
ข่าวและฟังการอภิปรายเกี่ยวกับการเมืองมากกว่าอย่างอื่น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะตั้งแต่มี
การเปลี่ยนแปลงหลังเหตุการณ์วันที่ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่เข้าไป
มีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงครั้งนั้นด้วย ทำให้มีความรู้สึกว่าคนเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิด
การเปลี่ยนแปลง จึงมีผลให้ต้องคอยติดตามข่าวความเคลื่อนไหวทางการเมือง ส่วน
กิจกรรมในด้านการพูดนักเรียนทั้งในโรงเรียนรัฐบาลและในโรงเรียนราษฎร์ทั้งเพศหญิง
และเพศชาย ทำบางครั้งในการร่วมอภิปราย, ปรึกษาปัญหาภัยกับเพื่อน แต่ไม่เคยสัมภาษณ์
ผู้ทรงคุณวุฒิเลยและเมื่อมีปัญหาที่ปรึกษาอาจารย์เป็นบางครั้ง แสดงว่านักเรียนยังไม่กล้า
แสดงออกตามการพูดเท่าที่ควร อาจเป็นเพราะไม่มีโอกาส หรือวิธีสอนของครูและการ
บริหารงานในโรงเรียนยังไม่ส่งเสริมให้มีการแสดงออก เช่น การสอนแบบบรรยายซึ่งตรง

^๒สมจิตร วัฒนคุลัง, เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.
^๓วรณวิมล ทนิมพานิช, เรื่องเดิม, หน้า ๗๐-๗๕.

กับการวิจัยของ พูนสุข เรื่องไทย^๕ ที่พบว่า การเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมืองในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นยังไม่มีประสิทธิภาพพอ เพราะครูส่วนใหญ่ใช้การสอนแบบบรรยายมากกว่าการสอนด้วยวิธีอื่น นักเรียนยังไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและแก้ปัญหาเท่าที่ควร การค้นคว้าเพิ่มเติมมีน้อย ครูใช้อุปกรณ์การสอนและจัดกิจกรรมประกอบการสอนน้อย

ส่วนกิจกรรมการปฏิบัติจริงของนักเรียนในระบอบประชาธิปไตยในโรงเรียน-
 รัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ กิจกรรมในด้านกาเขียนการจัดนิทรรศการและการอ่าน
 คนคว้านั้น นักเรียนทั้งชายและหญิงจับบันทึกเรื่องราวที่เรียนไปแล้ว ทบทวนบทเรียนและ
 ชมงานแสดงนิทรรศการปานกลาง แทรวมกิจกรรมกับชุมนุมต่างๆ ร่วมจัดนิทรรศการใน-
 โรงเรียนตามวันและเหตุการณ์สำคัญ รวมทั้งการค้นคว้าหนังสือเพิ่มเติมในห้องสมุดเป็น-
 บางครั้ง แสดงว่านักเรียนให้ความสนใจที่จะร่วมกิจกรรมต่างๆ ในค่านี้น้อยอยู่ อาจจะ
 เป็นเพราะโรงเรียนไม่ค่อยจัดกิจกรรมให้นักเรียนไ้ร่วม เนื่องจากเวลาเรียนมีน้อยเพราะ
 มีการหยุดเรียนเนื่องจากนำท่วมกรุง เทพมหานครระหว่างเดือนตุลาคมถึงพฤศจิกายน พ.ศ.
 ๒๕๑๘

สำหรับกิจกรรมการปฏิบัติจริงด้านสาธารณะประโยชน์, สังคมและการเมือง
 ของนักเรียนในโรงเรียนรัฐบาลและนักเรียนในโรงเรียนราษฎร์ในด้านการรับผิดชอบใน-
 หน้าที่ของนักเรียนเช่นการปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน การเลือกตั้งในโรงเรียน
 นักเรียนทำปานกลาง แสดงว่า ความสนใจในการใช้สิทธิและปฏิบัติตามหน้าที่ของนักเรียน
 ดีพอใช้ อาจเป็นเพราะนักเรียนเข้าใจในเรื่องนี้ดีแต่มีโอกาสดังออกนอกระบบเพราะกิจกรรม
 การเลือกตั้งในโรงเรียนมีน้อย ซึ่งตรงกับ การวิจัยของ ดวงกมล วานิช^๕ ที่ได้วิจัย
 เรื่องความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสาธิตที่มีต่อการสอนวิชา
 หน้าที่พลเมือง ปรากฏว่านักเรียนสนใจเรื่องการปกครองในระบอบประชาธิปไตยมาก
 และเห็นว่า วิชาหน้าที่พลเมืองเป็นวิชาที่ช่วยให้ นักเรียนเข้าใจสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่
 ของนักเรียนได้

เป็นที่น่าสังเกตว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีจำนวนน้อยที่ เข้าใจดีเกี่ยวกับ
 ความหมายของประชาธิปไตย การเลือกตั้งที่สุจริต และการเรียนที่เป็นประชาธิปไตยมาก

^๕ พูนสุข เรื่องไทย, เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

^๕ ดวงกมล วานิช, เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่เป็นหลักพื้นฐานในการแสดงออกทางการเมืองที่ถูกต้องของประชาชน
 ในระบอบประชาธิปไตย เพราะทุกคนมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย การเลือกตั้งนี้เป็น
 สิ่งทีกระตุกให้บุคคลแสดงออกซึ่งบทบาทที่ถูกต้องตามระบอบประชาธิปไตยได้ เพราะในฐานะ
 ที่เป็นพลเมืองของประเทศ ต้องมีภาระหน้าที่และความรับผิดชอบต่างกันออกไปตามความ
 สามารถและความเหมาะสมของแต่ละบุคคล ซึ่งทุกคนปฏิบัติต่างกันออกไป ในปี ค.ศ.-
 ๑๙๖๕ วิลเลียม แทรมบูร์ริโน (William Tramburrino) ๖ กล่าวถึงการศึกษาความ
 เป็นพลเมืองที่ควาเด็กที่จบจากโรงเรียนมัธยมไปแต่ละปียังมีความรู้ในเรื่องสิทธิและหน้าที่
 ของตนเองต่อบุคคลและต่อสังคมน้อยมากอาจเป็นเพราะสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการ
 เป็นพลเมืองดีในห้องเรียนไม่สอดคล้องกับชีวิตนอกโรงเรียนทำให้สิ่งที่เรียนไปแล้วเป็นเหมือน
 ประสบการณ์หลอก ดังนั้นการสอนจะต้องมีการปฏิบัติควบคู่ การเรียนจากตำราแต่เพียง
 อย่างเดียวไม่เพียงพอและไม่ไฉน และจากการวิจัยปรากฏว่าในด้านการปฏิบัติจริง
 นักเรียนปฏิบัติด้านการอ่าน, การเขียน, การชมเชยสรรเสริญเหมือนกัน โดยเฉลี่ยส่วนใหญ่
 ทำบางครั้ง และปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนในระดับนี้อยู่ในระดับวัยรุ่น ชอบ
 การแสดงออก การจัดนิทรรศการ การรวมกิจกรรมกับชุมนุมต่างๆ ในโรงเรียน การ
 เดินขบวนเรียกร้องในสิ่งที่เห็นคววว่าถูกต้อง ความสนใจเกี่ยวกับกิจกรรมในโรงเรียน
 และการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารนักเรียน สภานักเรียน การแสดงออกในบทบาท
 ของนักเรียนในระบอบประชาธิปไตยในโรงเรียน นักเรียนทำปานกลางเท่านั้น การแสดง
 ความคิดเห็น, การวิจารณ์, การอภิปราย, การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งจะเป็นผลดี
 แก่การปลูกฝังระบอบประชาธิปไตยในโรงเรียนตรงกับบทความของ ไสว ศรีเมฆรัตน์^๗

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๖ William Tramburrino, Ibid., p ๒๔๕-๒๔๗

^๗ ไสว ศรีเมฆรัตน์, " การพัฒนาพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย, " วารสารสังคมศาสตร์, ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๑ (มกราคม ๒๕๑๓). หน้า ๕๔-๕๓.

ที่กล่าวมา

.....ระบบการสอนและหลักสูตร กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวง-
มหาดไทย ต้องปรับปรุงหลักสูตรการสอนในโรงเรียนให้ทันสมัยขึ้น โดยเน้นในลักษณะ
ที่กระตุ้นให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็น ครูอาจารย์ต้องให้การบ้านในลักษณะที่ให้เป็น
เชิงแสดงความคิดเห็น.....

สำหรับนักเรียนซึ่งเป็นเยาวชนของประเทศที่จะต้องมีส่วนรับผิดชอบภาระของ
บ้านเมืองต่อไปจำเป็นต้องเข้าใจระบอบประชาธิปไตย การมีส่วนร่วม และวิถีชีวิต
ของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยให้มาก โดยเฉพาะการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นหัวใจใน
การปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ประชาชนจะได้แสดงออกถึงสิทธิและหน้าที่ของตนตาม
กฎหมาย และปฏิบัติตามบทบาทของตนให้ถูกต้อง และในเรื่องนี้ผู้วิจัยเห็นว่า การเปิด
โอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกเกี่ยวกับการเลือกตั้งกรรมการนักเรียนหรือหัวหน้าชั้นตาม
หลักและวิธีการที่ถูกต้องของระบอบประชาธิปไตยจะเป็นการปลูกฝังความคิดที่ถูกต้อง เกี่ยว
กับระบอบประชาธิปไตยให้นักเรียนได้เป็นอย่างดี รวมทั้งความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับ
การเมืองการปกครองและวิถีชีวิตของประชาชนที่ควรปฏิบัติในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งใน
ขณะที่ทำการวิจัยนี้ก็ใกล้จะมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประเทศไทยอีกครั้งใน
วันที่ ๘ เมษายน ๒๕๑๘ ซึ่งจะช่วยให้เด็กนักเรียนได้ทราบถึงวิธีการและความจำเป็นของการ
เลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยและเป็นโอกาสของผู้มีสิทธิในการเลือกตั้งจะใคร่ร่วมกันใช้
สิทธิและมีส่วนร่วมในทางการเมือง และนักเรียนจะได้ดูจากของจริงเป็นประสบการณ์ที่จะ
ช่วยให้นักเรียนได้แสดงออกซึ่งบทบาทในอนาคตได้ถูกต้อง เพราะเท่าที่ผ่านมาหลังจาก
เหตุการณ์วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ เป็นต้นมา นักเรียนได้มีการตื่นตัวในทางการเมืองและ
กิจกรรมอื่น ๆ มากขึ้น ความจริงในระบอบประชาธิปไตยนักเรียนมีหน้าที่แสวงหาความรู้และ
เตรียมตัวให้พร้อมที่จะเข้ามามีส่วนมีเสียงในการปกครองบ้านเมืองในอนาคต ถึงแม้ว่า
บทบาทในด้านการเมืองการปกครองจะไม่ใช่งานประจำโดยตรงของนักเรียนในขณะนี้ก็ตาม
แต่นักเรียนจำเป็นต้องศึกษาความรู้ในเรื่องการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้มากจาก
โรงเรียน เพื่อจะได้เข้าใจซาบซึ้งและปฏิบัติตนให้ถูกต้องต่อไป ในเรื่องนี้

Smith, Krouse และ Atkinson กล่าวว่า ในสังคมประชาธิปไตย โรงเรียนมีความรับผิดชอบในการเตรียมประสบการณ์ที่จำเป็นให้นักเรียนสามารถมีส่วนร่วมในการปกครอง ถ้าประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการกลุ่ม ขาดความซาบซึ้ง และเห็นคุณค่าของสถาบันประชาธิปไตยและความสามารถในการดำรงชีวิต ตลอดจนการทำงานร่วมกับสมาชิกอื่น ๆ ในสังคมเดียวกันแล้ว รากฐานของระบอบประชาธิปไตยจะล้มเหลว ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องปลูกฝังความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง การปกครองและบทบาทในระบอบประชาธิปไตยให้นักเรียนตั้งแต่ระดับประถม มัธยมและอุดมศึกษา เพื่อปลูกฝังความเข้าใจขั้นพื้นฐานให้แก่ประชาชนตั้งแต่วัยเยาว์เพื่อจะได้ปฏิบัติตนได้ถูกต้องและเป็นพลเมืองดีของประเทศในอนาคต

ขอเสนอแนะ

สำหรับนักเรียนควรมีบทบาทที่สำคัญ ดังนี้

- ✓ ๑. นักเรียนจะต้องตั้งใจศึกษาเล่าเรียน
- ✓ ๒. นักเรียนจะต้องเดื่อมใสศรัทธาในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง
- ✓ ๓. นักเรียนจะต้องเคารพต่อกฎหมาย โดยช่วยกันรักษาความสงบเรียบร้อยในบ้านเมือง

✓ ๔. ในระหว่างการศึกษา นักเรียนพึงร่วมมือประกอบกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม เพื่อช่วยกันพัฒนาสังคมและประเทศชาติ

สำหรับครูและผู้บริหาร

- ✓ ๑. ในด้านการศึกษาควรจัดให้มีการสอนระบอบการปกครองต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ระบอบประชาธิปไตย เพราะจากการวิจัยพบว่ายังมีนักเรียนจำนวนมากที่ยังไม่เข้าใจความหมายของประชาธิปไตย จึงจำเป็นที่จะต้องปลูกฝังความเข้าใจในเรื่องนี้ให้มาก เพื่อว่านักเรียนจะได้เข้าใจและปฏิบัติตนได้ถูกต้องยิ่งขึ้น

๒. จัดทำตำราในเรื่องระบอบประชาธิปไตยโดยให้ความง่าย-
ความละเอียดลึกซึ้งให้เหมาะสม กับสติปัญญาและพื้นฐานความรู้ของนักเรียนในแต่ละระดับ

๓. อบรมครูและอาจารย์ผู้สอนทั้งในเนื้อหาที่จะสอนและศิลป์ที่จะสอน
ในระดับนี้

๔. ครูและผู้บริหารโรงเรียนควรจะจัดให้นักเรียนเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยด้วยการให้โอกาสนักเรียนได้แสดงออกด้วยการกระทำ โดยจัดให้มีสภานักเรียนตั้งขึ้นจากการเลือกตั้งของนักเรียนและให้โอกาสนักเรียนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ตลอดจนเสนอความคิดเห็นในการบริหารโรงเรียน อาจให้ตั้งเป็นพรรค หรือเป็นกลุ่ม-
คล้ายๆ ทางการเมือง หรือแบ่งเป็นชั้นๆ โดยกำหนดให้เลือกตัวแทนเข้ามาในสภานักเรียนเพื่อทำหน้าที่เป็นผู้มีส่วนร่วม เสนอความคิดเห็น เกี่ยวกับระเบียบวินัยของนักเรียน การทำกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียน เช่น การแข่งขันกีฬา, การจัดทำหนังสือ, ทัศนศึกษา เป็นต้น

๕. ควรจัดให้มีชุมนุมหรือชมรมต่างๆ เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกทำกิจกรรมตามความถนัดความสนใจ และความต้องการของนักเรียน ซึ่งเป็นการฝึกทักษะความเป็นประชาธิปไตยให้แก่ นักเรียน เช่น ชุมนุมกีฬา ดนตรี สังคม วิทยาศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งชุมนุมเหล่านี้ประกอบด้วยคณะกรรมการที่เป็นนักเรียนซึ่งมีความสนใจร่วมกัน และมีครูเป็นที่ปรึกษา ชุมนุมมีหน้าที่จัดกิจกรรมเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกอย่างเต็มที่

๖. ควรจัดบทเรียนและวิธีสอน ให้นักเรียนได้มีโอกาสอภิปรายแสดง -
ความคิดเห็น มีการทำงานเป็นกลุ่ม โดยครูควรอบรมสั่งสอนให้นักเรียนเห็นความสำคัญ
ของการทำงานร่วมกัน และพยายามจัดกิจกรรมเพื่อฝึกฝนวิธีการทำงานร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ

๗. ควรจัดการประชุมเพื่อติดตามผลงานโดยสม่ำเสมอและประเมินผล
งานที่ทำสำเร็จทุกครั้ง เพื่อเน้นให้เห็นจริงว่าผลงานของหมู่คณะขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบใน
หน้าที่ของสมาชิกแต่ละคน

การวิจัยในชั้นต่อไป

๑. ควรมีการวิจัยเรื่องบทบาทในระบบประชาธิปไตยของนักเรียนในระดับอื่นๆ โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษา ซึ่งในปัจจุบันจะเห็นว่า พวกที่มีการศึกษาระดับนี้ตระหนักถึงบทบาทของตนและของรัฐบาลมีความสนใจในเรื่องการเมืองการปกครองมากขึ้น ในการวิจัยควรออกแบบสอบถามนักเรียน นิสิตและนักศึกษา แบบสอบถามความคิดเห็นทั้งของครูและของนักเรียนในเรื่องนี้ให้ละเอียดกว่าผู้วิจัยใครทำไว้ เพื่อจะได้นำปัญหาและอุปสรรคต่างๆและนำมาปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น

๒. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบระหว่างนักเรียนระดับต่างๆ เพื่อศึกษาวา-
นักเรียนมีบทบาทต่างกันอย่างไร

๓. ควรมีการวิจัยศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาบทบาทในระบบ -
ประชาธิปไตยของนักเรียน

๔. ในการวิจัยควรเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากรที่มีหลายระดับคือ มีทั้งระดับ-
สูง กลาง ต่ำ เพื่อจะได้กลุ่มตัวอย่างประชากรที่เหมาะสมกับการวิจัยยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย